

The Health of Marital Relationship in the Light of Factors Affecting the Stability and Satisfaction of the Relationship: A Review Study

ARTICLE INFO

Article Type

Systematic Review

Authors

Salimi H.¹ PhD,
Javdan M.^{*1} PhD,
Zarei E.¹ PhD,
Najarpourian S.¹ PhD

How to cite this article

Salimi H, Javdan M, Zarei E, Najarpourian S. The Health of Marital Relationship in the Light of Factors Affecting the Stability and Satisfaction of the Relationship: A Review Study. *Iran Journal of Education and Community Health*. 2019;6(3):183-192.

¹Psychology & Counseling Department, Humanities Sciences Faculty, University of Hormozgan, Bandar Abbas, Iran

*Correspondence

Address: Humanities Sciences Faculty, University of Hormozgan, 9 Kilometer of Minab Road, Bandar Abbas, Iran. Postal Code: 7916193145
Phone: +98 (76) 33711056
Fax: +98 (76) 33678702
javdan4920@yahoo.com

Article History

Received: March 2, 2019
Accepted: May 22, 2019
ePublished: September 21, 2019

ABSTRACT

Aims A healthy marital relationship is the desire of all couples. Therefore, it is necessary to identify the effective factors in this relationship so that psychologists and family counselors consider these factors in their educational-therapeutic interventions. The aim of this study was to identify the factors affecting marital relationship stability and satisfaction.

Information & Methods The method of this study was a systematic review and was conducted based on the PRISMA guideline. In this study, foreign and national researches were used without time limitation. Various keywords were used to select the researches and research was conducted in national and foreign credible scientific databases. The selected studies had been conducted on heterosexual and non-cohabitation couples (formal marriage) with at least 10 years of marital history. To investigate the quality of the articles, a checklist of the standards for reporting qualitative research (SRQR) was used and data were analyzed using content analysis.

Findings 15 foreign and national articles were selected and it was found that a set of factors were involved in the stability and satisfaction of the marital relationship. These factors were coded and based on the coding, 9 categories were identified. These 9 categories were classified into 3 classes of intrapersonal, interpersonal and environmental factors.

Conclusion A set of intrapersonal factors (personality characteristics, physical and mental health, positive cognitive, and spiritual-religious characteristics), interpersonal (communication skills and constructive relationship, love and affections as well as sexual relationships) and environmental factors (social support, occupation and appropriate economic status) can affect the health of the marital relationship.

Keywords Health; Marital Status; Satisfaction; Marriage; Systematic Review

CITATION LINKS

[1] Christian spirituality and marital health ... [2] Vietnamese couples' perceptions of the ... [3] Satisfaction and contributing factors in ... [4] Why marriages last: a discussion ... [5] The effect of forgiveness on marital ... [6] Marital satisfaction and marital ... [7] Prediction of marital adjustment based ... [8] Marriage and divorce ... [9] Protective processes ... [10] Preferred reporting ... [11] Marriage duration ... [12] Handbook of divorce ... [13] Standards for reportin ... [14] Ties that bind ... [15] Long-term satisfying ... [16] Long term "good" marriages ... [17] Intimacy, commitment ... [18] The long-term marriage ... [19] Characteristics of ... [20] A typology of ... [21] The effects of ... [22] Challenges and conflicts ... [23] Marital strengths in ... [24] Iranian successful ... [25] Long term satisfied ... [26] Identification of the ... [27] The experience of happiness ... [28] Identifying indices ... [29] A study of the ... [30] Personality pathology ... [31] Prediction of marital ... [32] The revised NEO personality ... [33] Couple similarity on ... [34] Birds of a feather don't ... [35] Do "birds of a feather ... [36] The interdependence of personality ... [37] Personality perceptions ... [38] Personality and ... [39] Life events and personality ... [40] Long-term effects ... [41] Prediction of marital ... [42] Evaluating the mediator ... [43] Psychopathology and ... [44] Marital conflict ... [45] Spouses, adult children ... [46] The role of ... [47] Emotional intelligence ... [48] Secularism and spirituality ... [49] Marital satisfaction ... [50] A relational approach ... [51] Does couples' communication ... [52] Daily communication ... [53] Partner support ... [54] Emotional expression ... [55] Prediction of marital ... [56] Fundamental factors ... [57] The scientific work we ... [58] The roles of love and ... [59] The longitudinal association ... [60] Longitudinal associations ... [61] The influence of ... [62] Family functioning ... [63] Social networks ... [64] Physical aggression, compromised ... [65] Economic stress and ... [66] Women's employment, marital ... [67] Neighborhood context and financial ... [68] Patterns of marital relationship ... [69] Do demographics affect marital ... [70] Children's influence in the marital ... [71] Parenthood and marital satisfaction ...

سلامت رابطه زناشویی در پرتو عوامل تاثیرگذار بر ثبات و رضایت از رابطه؛ یک مطالعه مروری

هادی سلیمی PhD

گروه روان‌شناسی و مشاوره، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه هرمزگان، بندرعباس، ایران

موسی جاودان* PhD

گروه روان‌شناسی و مشاوره، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه هرمزگان، بندرعباس، ایران

اقبال زارعی PhD

گروه روان‌شناسی و مشاوره، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه هرمزگان، بندرعباس، ایران

سمانه نجارپوریان PhD

گروه روان‌شناسی و مشاوره، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه هرمزگان، بندرعباس، ایران

چکیده

اهداف: رابطه زناشویی سالم، خواست تمامی زوجها است. بنابراین لازم است عوامل موثر بر این رابطه شناسایی شوند تا مورد توجه روان‌شناسان و مشاوران خانواده در مداخلات آموزشی- درمانی قرار گیرند. مطالعه حاضر با هدف شناسایی عوامل موثر بر ثبات و رضایت از رابطه زناشویی انجام شد.

اطلاعات و روش‌ها: روش مطالعه حاضر به صورت مروری نظام‌مند است که براساس دستورالعمل پریزما (PRISMA) انجام شد. در این مطالعه از پژوهش‌های خارجی و داخلی بدون محدودیت زمانی استفاده شد. برای انتخاب پژوهش‌های مورد نظر از کلیدواژه‌های مختلفی استفاده شد و جست‌وجو در پایگاه‌های معتبر علمی داخلی و خارجی انجام گرفت. پژوهش‌های منتخب روی زوجها غیرهمجنس‌گرا، غیرهمخانه (ازدواج رسمی) و با حداقل ۱۰ سال سابقه زندگی مشترک انجام شده بودند. برای بررسی کیفیت مقالات از چک‌لیست استانداردهای گزارش مطالعات کیفی (SRQR) و به منظور تحلیل داده‌ها از روش تحلیل محتوی استفاده شد.

یافته‌ها: در نهایت ۱۵ مقاله داخلی و خارجی انتخاب شد و مشخص شد که مجموعه‌ای از عوامل در ثبات و رضایت رابطه زناشویی نقش دارند. این عوامل کدگذاری شدند و براساس کدگذاری صورت‌گرفته، ۹ مقوله شناسایی شد که این ۹ مقوله در ۳ طبقه عوامل درون‌فردی، بین‌فردی و محیطی دسته‌بندی شدند.

نتیجه‌گیری: مجموعه‌ای از عوامل درون‌فردی (ویژگی‌های شخصیتی، سلامت جسمی و روانی، ویژگی‌های شناختی مثبت و ویژگی‌ها و اشتراکات معنوی- مذهبی)، بین‌فردی (مهارت‌های ارتباطی و رابطه سازنده، عشق و عاطفه و همچنین ارتباط و رابطه جنسی) و محیطی (حمایت اجتماعی، اشتغال و وضعیت اقتصادی مناسب) می‌توانند سلامت رابطه زناشویی را تحت تاثیر قرار دهند.

کلیدواژه‌ها: سلامت، وضعیت زناشویی، رضایت، ازدواج، مروری نظام‌مند

تاریخ دریافت: ۱۳۹۷/۱۲/۱۱

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۸/۳/۸

*نویسنده مسئول: javdan4920@yahoo.com

مقدمه

ازدواج نهادی اجتماعی است که در لوای آن مرد و زن از طریق تعهدی قانونی، مذهبی و اخلاقی تصمیم می‌گیرند تا به‌عنوان زن و شوهر در کنار هم بمانند و با هم زندگی کنند^[1]، اما این تعهد همیشگی نیست و ممکن است شکسته شود یا حتی ممکن است

زن و شوهر به این تعهد پایبند باشند اما رضایتی از آن نداشته باشند. از این رو نمی‌توان نتیجه گرفت که چنین ازدواج‌هایی از سلامت کافی برخوردار هستند^[2]. بنابراین صرفاً "ثبات ازدواج" را نمی‌توان به‌عنوان سلامت رابطه مطرح کرد، بلکه ثبات ازدواج و در کنار آن "رضایت از ازدواج" می‌تواند نشان‌دهنده سلامت رابطه زناشویی باشد. سلامت رابطه زناشویی براساس عوامل محافظت‌کننده و رشددهنده‌ای است که با عوامل خطر مقابله می‌کنند تا احتمال وقوع پیامدهای منفی در رابطه زناشویی کاهش یابد و با افزایش نتایج مثبت و همچنین صمیمیت و نزدیکی بین زوج، موجب ثبات و رضایت از رابطه زناشویی می‌شود^[3]. در واقع سلامت زناشویی صرفاً شامل عدم وجود مشکلات و تعارضات زناشویی نیست، بلکه ترکیبی از عواملی است که موجب افزایش رضایت بیشتر بین زوجها و همچنین دوام ازدواج می‌شود^[4].

ازدواج‌های پایدار برای همه زن و شوهرها رضایت‌مند نیست؛ یعنی زن و شوهرهایی نیز هستند که در ازدواج‌های ناشاد به دلایل متنوع می‌مانند^[4]. ثبات زناشویی مفهوم گسترده‌ای است که به زوج‌هایی اشاره دارد که نه طلاق گرفته و نه به‌دنبال جدایی از یکدیگر هستند^[5]. در حالی که ثبات ازدواج ویژگی زوجی یا به عبارتی مربوط به سیستم دونفره است، رضایت‌مندی یک ویژگی و احساس فردی است و به شیوه‌ای که افراد ازدواجشان را ارزشیابی می‌کنند اشاره دارد. رضایت زناشویی به‌عنوان عملکردی از مقایسه بین "انتظارات و خواسته‌های زناشویی" با "نتایج و دستاوردهای زناشویی" در نظر گرفته می‌شود و ثبات زناشویی به‌عنوان عملکردی از پایان‌دادن به رابطه زناشویی به‌عنوان "جایگزینی برای ازدواج" مطرح می‌شود^[6]. با توجه به مطالب عنوان‌شده کاملاً مشخص می‌شود که بین رضایت و ثبات زناشویی تفاوت وجود دارد و همان‌طور که پژوهشگران و درمانگران مطرح کرده‌اند^[5,6]، ضروری است همواره به‌دنبال عواملی بود که می‌توانند روی هر دو حالت تاثیر بگذارند؛ چرا که تضعیف این عوامل موجب بروز و شدت‌یافتن طلاق می‌شود که متأسفانه در حال حاضر نرخ آن در حال افزایش است و می‌تواند با آسیب‌های بسیاری همراه باشد^[7]. در ایران در سال ۱۳۸۶ تعداد ۹۹۸۵۲ طلاق و در سال ۱۳۹۶ تعداد ۱۷۴۵۷۸ طلاق ثبت شده است. این در حالی است که نسبت ازدواج به طلاق در سال ۱۳۸۶ برابر با ۸/۴ بوده که در فاصله ده سال، یعنی در سال ۱۳۹۶ این میزان به ۳/۴٪ رسیده است؛ یعنی این که تقریباً از هر ۸ ازدواج یک طلاق در سال ۱۳۸۶، به میزان از هر ۳ ازدواج یک طلاق در سال ۱۳۹۶ رسیده است^[8].

شناسایی و مداخله در عواملی که در ساختارهای ازدواج‌های پایدار و رضایت‌مند نقش دارند و موجب احساس خوشبختی در ازدواج می‌شوند می‌توانند منجر به کاهش آمار طلاق در جامعه شود و به زوجها در داشتن رابطه رضایت‌بخش و پایدار کمک کند^[3]. روابط زناشویی پایدار و رضایت‌بخش، در فراهم‌آوردن نتایج مثبت برای اعضای خانواده از جمله سلامت روانی، سلامت بدنی و رشد کارآمد هستند. این روابط زناشویی محیط مساعدی را برای کودکان فراهم می‌آورد و می‌تواند رشد و سلامتی اعضای خانواده را ارتقا دهد^[9].

نظریه "برانگیختگی هفت‌ساله زناشویی" زندگی‌های مشترک تقریباً بعد از حدود ۷ سال ثبات و رضایت خود را از دست می‌دهند^[11] و دوم به این دلیل که براساس آمار منتشرشده میانگین طول زندگی مشترک در زوج‌های طلاق‌گرفته در داخل و خارج کشور بین حدود ۸ تا ۸/۵ سال است^[8, 12]. از این رو به نظر می‌رسد که با حدود یک انحراف بالاتر، زندگی‌های مشترک بالای حداقل ۱۰ سال می‌تواند از ثبات قابل‌توجهی برخوردار باشد. به‌منظور بررسی اعتبار مطالعات انجام‌شده از چک‌لیست استانداردهای گزارش مطالعات کیفی (SRQR) استفاده شد^[13]. این چک‌لیست دارای ۲۱ ملاک برای اعتبارسنجی پژوهش‌های کیفی است. به‌منظور استفاده از این چک‌لیست، برای ملاک‌های اعتبارسنجی سه گزینه "به‌درستی گزارش شده است"، "به‌طور متوسط گزارش شده است" و "گزارش نشده است" تعریف و به گزینه‌های مطرح‌شده به ترتیب امتیاز یک، ۵/۰ و صفر داده شد. از این رو، امتیاز این چک‌لیست بین صفر تا ۲۱ قرار دارد. همچنین در انتها به‌منظور بررسی دقیق‌تر، مطالعاتی که قرار بود وارد پژوهش شوند مجدداً توسط دو نفر مورد بازبینی و تایید قرار گرفت. به‌منظور تحلیل داده‌ها از روش تحلیل محتوی استفاده شد؛ به این صورت که پس از بررسی نتایج مقالات منتخب، مضامین اصلی استخراج شدند و به هر کدام کدی اختصاص داده شد و آن گاه کدهای مشابه با همدیگر ادغام شدند و این روند کاهشی ادامه یافت تا این که به شناسایی و ایجاد مقوله‌ها و طبقات اصلی انجامید. به‌منظور بررسی اعتبار کدگذاری‌ها از یک ارزیاب خارجی باتجربه در حوزه پژوهش کیفی استفاده شد تا صحت کدگذاری‌ها تایید شود. در نهایت پس از دریافت نظر و اصلاحات مطرح‌شده توسط ارزیاب خارجی، مقوله‌بندی‌ها و طبقات اصلی نام‌گذاری شد.

یافته‌ها

از ۱۲۷ مقاله به‌دست‌آمده، تعداد ۴۳ مقاله به‌علت تکراری بودن، عدم همخوانی و معتبرنبودن مجلات حذف شد و تعداد ۸۴ مقاله باقی ماند. در مرحله دوم، ۳۱ مقاله به‌علت بی‌ارتباطی از نظر چکیده و داشتن معیارهای خروج (که عمدتاً پژوهش‌های صرفاً کمی و مداخله‌ای بودند) کنار گذاشته شد. از ۵۳ مقاله باقی‌مانده، متن کامل ۳۸ مقاله به‌دلیل عدم برخورداری از معیارهای ورود در بررسی زوج‌ها که ذکر آن در بالا رفت، از روند بررسی کنار گذاشته شد و متن ۱۵ مقاله به روند مطالعه وارد شد و مورد بررسی قرار گرفت (شکل ۱).

با توجه به نتایجی که از مقالات منتخب استخراج شد، مشخص شد که مجموعه‌ای از عوامل در ثبات و رضایت رابطه زناشویی نقش دارند (جدول ۱).

از آنجایی که عوامل زیادی شناسایی شده، بنابراین تصمیم گرفته شد تا این عوامل کدگذاری شوند. براساس کدگذاری صورت‌گرفته ۹ مقوله شناسایی شد که این ۹ مقوله در ۳ طبقه عوامل درون‌فردی، بین‌فردی و محیطی دسته‌بندی شدند. عوامل درون‌فردی متشکل از ۴ مقوله ویژگی‌های شخصیتی، سلامت جسمی و روانی، ویژگی‌های

پژوهش‌های مختلفی در سرتاسر جهان و داخل کشور، به عوامل گوناگون دخیل در ثبات و رضایت زناشویی اشاره کرده‌اند، اما پژوهش داخلی بسیار ناچیزی وجود دارد که به‌صورت جامع و در قالب مطالعه مروری به این عوامل پرداخته باشد و آن را در اختیار فارسی‌زبانان قرار دهد. همچنین شناسایی عوامل تاثیرگذار هم بر ثبات و هم بر رضایت زناشویی می‌تواند مشاوران و روان‌شناسان خانواده و ازدواج را در مورد هدف قراردادن مسایل مهم زناشویی یاری کند و آنان را از پراکندگی و گمگشتی در مشاوره‌های زناشویی دور سازد. از این رو مطالعه حاضر با هدف شناسایی سلامت رابطه زناشویی به‌واسطه عوامل تاثیرگذار بر ثبات و رضایت زناشویی انجام شد.

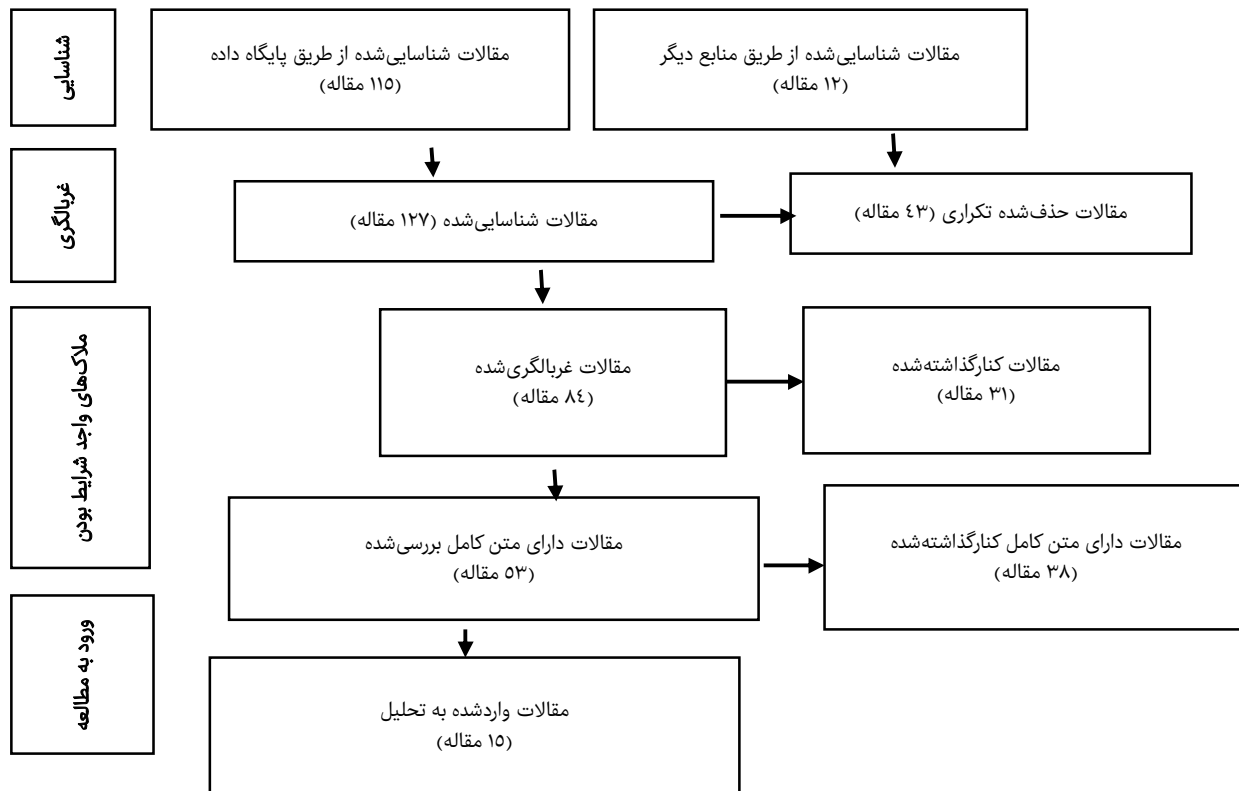
اطلاعات و روش‌ها

روش مطالعه حاضر به‌صورت مروری نظام‌مند است که براساس دستورالعمل پریزما (PRISMA) انجام شد^[10]. برای جست‌وجوی مطالعات خارجی از کلیدواژه‌های مختلفی چون marital relationship, marital satisfaction, stability, marital success, long-term marriage, satisfaction marital, marital quality, marital happiness adjustment و enduring marriages استفاده شد و در پایگاه‌های علمی ScienceDirect, Scopus, Web of science, PubMed, Elsevier, Springer, Wiley و Google Scholar بدون محدودیت زمانی جست‌وجو انجام گرفت. برای مطالعات داخلی نیز از کلیدواژه‌هایی چون رضایت زناشویی، خشونتی زناشویی، موفقیت زناشویی، شادمانی زناشویی، سازگاری زناشویی، کیفیت زناشویی، ثبات زناشویی، پایداری زناشویی، ازدواج بادوام و ازدواج پایدار استفاده شد و در پایگاه‌های علمی مرکز اطلاعات جهاد دانشگاهی، مجلات تخصصی نور، پرتال جامع علوم انسانی، بانک اطلاعات نشریات کشور، ویرساینس، پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران و گوگل اسکولار بدون محدودیت زمانی جست‌وجو انجام گرفت. همچنین استفاده از جست‌وجوی پیشرفته باعث غربالگری بسیاری در مرحله ابتدایی شناسایی مطالعات شد.

در مطالعه حاضر، به‌عنوان معیارهای ورود و خروج، از مقالاتی که در مجلات معتبر خارجی و داخلی به چاپ رسیده بودند استفاده شد. مطالعات کمی، مداخله‌ای، گزارش موردی، فراتحلیل و مروری از روند مطالعه کنار گذاشته شدند و تنها مقالاتی که دارای روش کیفی یا کیفی-کمی (آمیخته) بودند، به روند مطالعه وارد شدند. مقالاتی که تنها دارای چکیده بودند و متن کامل نداشتند نیز از روند بررسی حذف شدند. معیارهای ورود مطالعات انجام‌شده در بررسی زوج‌ها شامل داشتن حداقل ۱۰ سال تجربه زندگی مشترک (بعضی از مطالعات که میانگین مدت ازدواج ذکر کرده بودند اما به‌صورت دقیق این ملاک را مشخص نکرده بودند کنار گذاشته شدند)، داشتن ازدواج قانونی و عدم هم‌خانگی و ازدواج غیرهمجنسگرایی بود. انتخاب حداقل ۱۰ سال زندگی مشترک به این دلیل بود که اول براساس

ارتباط و رابطه جنسی است. در عوامل محیطی نیز ۲ مقوله حمایت اجتماعی و اشتغال و وضعیت اقتصادی مناسب جای گرفت.

شناختی مثبت و همچنین ویژگی‌ها و اشتراکات معنوی- مذهبی است. در عوامل بین‌فردی ۳ مقوله شناسایی شد که شامل مهارت‌های ارتباطی و رابطه سازنده، عشق و عاطفه و همچنین

شکل ۱) روند شناسایی و غربالگری مقالات براساس دستورالعمل پریزما

جدول ۱) مطالعات منتخب وارد شده به مطالعه

عوامل موثر بر رابطه زناشویی	مدت ازدواج	حجم نمونه	کیفیت مقاله از نظر SRQR	نوع مطالعه و محل اجرا	نویسندگان و سال مطالعه
دوستی، عشق، علایق و پس‌زمینه‌های مشترک	بالای ۳۵ سال	۱۵ زوج (۳۰ نفر)	۷۳/۸۰%	کیفی ایالات متحده	باچاند و همکاران ^[14] (سال ۲۰۰۱)
توانایی همخوانی (انعطاف‌پذیری در مراحل انتقالی زندگی قابل پیش‌بینی و غیرمنتظره، توانایی رویارویی با پیشامدهای تنش‌زا از راه منابع درونی و بیرونی و مهارت‌های رویارویی)؛ تعهد به خانواده، وفاداری و ارزش‌گذاری به همسر و خانواده؛ ارتباطات باز، مستقیم و منظم؛ تشویق و ارایه یک سیستم حمایتی و تعلق فردی به خانواده برای رشد و پرورش شخصی؛ سپاسگزاری، بیان و توجه مثبت به طرف مقابل بدون چشم‌داشت؛ تجربه معنوی یا مذهبی مشترک؛ ارتباط اجتماعی درخور و اتصال به یک شبکه بزرگ‌تر از خانواده، دوستان و جامعه؛ وضوح نقش، ساختار روشن ولی انعطاف‌پذیر که تعریف انتظارات و مسئولیت‌های هر عضو را مشخص می‌کند؛ و اختصاص‌دادن زمان به زندگی مشترک، گذراندن وقت در کنار یکدیگر که برای هر دو طرف لذت‌بخش باشد.	بالای ۱۵ سال	۵۷ نفر	۶۶/۶%	کیفی ایالات متحده	کاسلو و رابینسون ^[15] (سال ۱۹۹۶)
مهارت‌های مقابله و حل مساله خوب؛ اعتماد به یکدیگر که شامل عدم خیانت، صداقت و احساس امنیت می‌شود؛ تعهد پایدار به ازدواج؛ ارتباط باز، صادقانه و خوب؛ داشتن اوقات خوش، لذت‌بردن از صرف زمان با یکدیگر، شوخ‌طبعی؛ علایق، فعالیت‌ها و سیستم ارزشی مشترک؛ ملاحظه‌کردن، قدردانی و بده بستان متقابل؛ ابراز و دریافت عشق و دیدن همدیگر به‌صورت جذاب، خوشایند، دلچسب و مورد علاقه به‌صورت پایدار	بالای ۲۵ سال	۲۰ زوج (۴۰ نفر)	۶۶/۶%	کیفی ایالات متحده	کاسلوف و هامر اشمیت ^[16] (سال ۱۹۹۳)
رابطه جنسی لذت‌بخش و داشتن مهارت‌های جنسی	بالای ۲۰ سال	۶۹ نفر	۶۹/۰۴%	کیفی انگلستان	هیچلیف و گات ^[17] (سال ۲۰۰۴)

نویسندگان و سال مطالعه	نوع مطالعه و محل اجرا	کیفیت مقاله از نظر SRQR	حجم نمونه	مدت ازدواج	عوامل موثر بر رابطه زناشویی
لاثور و همکاران ^[18] (سال ۱۹۹۰)	کیفی ایالات متحده	%۷۶/۱۹	۱۰۰ نفر	بالای ۴۵ سال	عشق و لذت؛ تعهد به همسر و ازدواج؛ شوخ‌طبعی؛ گفت‌وگو و توافق در موضوعات مختلف مانند اهداف در زندگی، دوستان و تصمیم‌گیری
فیل ^[19] (سال ۱۹۹۳)	کیفی- کمی ایالات متحده	%۷۸/۵۷	۱۴۷ نفر	بالای ۲۰ سال	تعهد پایدار به ازدواج؛ وفاداری به همسر؛ ارزش‌های اخلاقی قوی؛ احترام به همسر و دوست‌بودن؛ تعهد به وفاداری جنسی؛ تمایل و تلاش در جهت همسر خوب بودن؛ ایمان به خدا و تعهد معنوی؛ تمایل و تلاش برای لذت‌بردن از همسر و حمایت وی؛ همراهی و مصاحبت با همسر؛ اشتیاق برای بخشیدن و بخشیده‌شدن
کوهن و همکاران ^[20] (سال ۲۰۱۰)	کیفی- کمی اسرائیل	%۸۰/۹۵	۵۱ نفر	بالای ۴۰ سال	پذیرش متقابل، ارتباط، حل تعارض، مدیریت مالی و ارتباط با بستگان و دوستان
مولینس ^[21] (سال ۲۰۱۶)	کیفی ایالات متحده	%۸۳/۳	۴۳ نفر	بالای ۴۱ سال	مذهب از طریق دعا و نیایش، خطبه‌ها، تشکلات مذهبی، مقدس‌شمردن و رسمیت‌دادن به ازدواج و حفاظت خدا از ازدواج بر رابطه زناشویی اثر دارند.
فیلیپس و همکاران ^[22] (سال ۲۰۱۲)	کیفی- کمی ایالات متحده	% ۷۶/۱۹	۷۱ زوج (۱۴۲ نفر)	بالای ۱۵ سال	اهمیت شناخت خدا، عشق، ارتباط خوب، اعتماد و صداقت، اعتقادات و اعمال مشترک مذهبی، دوستان، تعهد، احترام، نقش‌های توافق‌شده، اخلاق و ارزش‌ها و بخشش
رابینسون و بلانتون ^[23] (سال ۱۹۹۳)	کیفی ایالات متحده	%۵۴/۷۶	۱۵ زوج (۳۰ نفر)	بالای ۳۵ سال	صمیمیت توأم با خودمختاری متعادل، تعهد، ارتباط، جهت‌گیری مذهبی، ادراک از متناسب‌بودن رابطه
آسوده و همکاران ^[24] (سال ۲۰۱۱)	کیفی ایران	%۷۰/۴۲	۱۱ زوج (۲۲ نفر)	بالای ۱۰ سال	توانایی حل مشکلات، درک متقابل و مدیریت درآمدها و هزینه‌ها، داشتن اوقات فراغت مشترک، دوستی و احترام به یکدیگر
حاتمی وزرنه و همکاران ^[25] (سال ۱۳۹۵)	کیفی ایران	%۸۵/۷۱	۱۰ زوج (۲۰ نفر)	بالای ۱۰ سال	داشتن آمادگی کمابیش پیش از ازدواج، ناوابستگی کمابیش پیش از ازدواج، داشتن کشش و علاقه نخستین و آشنایی پیش از ازدواج، عوامل درون‌شخصی (نگرش‌های کارآمد و ویژگی‌های شخصیتی پسندیده) و میان‌فردی (منظومه زناشویی پدر و مادری و چندنسلی کارآمد) و فرافردی (مالی و کاری)، گذشت، حل مساله، پوزش‌خواستن و شوخ‌طبعی و اتخاذ رفتارهای تعدیل‌کننده مشکل از سمت خانواده پدری
کرایی و همکاران ^[26] (سال ۱۳۹۵)	کیفی ایران	%۸۵/۷۱	۲۵ نفر	۲۵ سال به بالا	شیوه ارتباط و حل تعارض مناسب؛ حمایت، توجه، احترام و قدردانی به یکدیگر؛ ویژگی‌های شخصیتی مشابه و مسئولیت‌پذیری؛ صمیمیت و کیفیت رابطه جنسی؛ کیفیت زندگی مشترک و گذراندن وقت و تفریحات؛ همخوانی زوجین و انعطاف‌پذیری؛ تعهد و وفاداری؛ داشتن ارزش‌ها، فرهنگ و تجارب معنوی مشترک؛ و مسایل مالی و شغلی
خجسته‌مهر و محمدی ^[27] (سال ۱۳۹۵)	کیفی ایران	%۸۰/۹۵	۱۴ نفر	بالای ۱۵ سال	احساس آرامش و خوشبختی، عوامل اخلاقی و معنوی، حضور دیگران، رفتارهای مولد خوشبختی و هم‌کفو بودن
خدا/دادی سنگده و همکاران ^[28] (سال ۱۳۹۳)	کیفی- کمی ایران	%۷۸/۸۷	۱۳ نفر	بالای ۱۵ سال	مجموعه عوامل فردی (مسئولیت‌پذیری، گذشت، صبرداشتن، توکل به خداوند، قناعت، پختگی)، زوجی (قدردانی، تعهد متقابل، صمیمیت، تلاش برای خشنودی یکدیگر، رضایت جنسی، توافق بر سر مسایل اساسی، شوخی، حمایت متقابل، مدیریت مالی، مشارکت و همکاری)، فرهنگی- اجتماعی (ارتباط با اقوام و آشنایان، عدم مدگرایی، مقبولیت اجتماعی، اشتغال، همسانی فرهنگی، اوقات فراغت) و دینی (جهان‌بینی توحیدی، همسانی باورهای دینی، تقبذات دینی)

بحث

با مرور پژوهش‌های مختلف مشخص شد که عوامل تاثیرگذار بر سلامت رابطه زناشویی عمدتاً در سه بخش عوامل درون‌فردی، بین‌فردی و محیطی جای می‌گیرند. این یافته با برخی از پژوهش‌های انجام‌شده در این زمینه همسو است [2, 3, 25, 26, 29]. عوامل درون‌فردی به ویژگی‌ها، شناخت‌ها و رفتارهایی اشاره دارند که منبعث از دنیای درون فرد هستند و کمتر به عوامل خارجی و محیط پیرامونی وابسته هستند. عوامل درون‌فردی شناسایی شده در

داشتن ازدواج سالم یکی از بزرگ‌ترین خواسته‌های تمامی افرادی است که ازدواج می‌کنند. در یک نگاه، سلامت رابطه زناشویی را می‌توان ترکیبی از عواملی دانست که موجب ثبات و رضایت از رابطه زناشویی می‌شوند [1, 3]. از این رو، در مطالعه حاضر سعی شد تا به‌صورت نظام‌مند و براساس پژوهش‌های انجام‌شده عواملی را که در سلامت ازدواج نقش اساسی دارند شناسایی شوند.

سلامت در شناخت، هیجان و رفتار هر فرد بدون شک در سلامت رابطه زناشویی نقش اساسی دارد. براساس مطالعات انجام شده، از ویژگی‌های زوج‌های موفق وجود شناختواره‌ها و باورهای مثبت و کارآمد در مورد انسان، همسر و رابطه است. هنگامی که زوج باورهای غیرمنطقی و غلطی داشته باشند رابطه زناشویی به خطر می‌افتد. وقتی زن و شوهر به رفتارهای خوب و بد شریک خود اسنادهای مثبت می‌دهند و نیت رفتار را امری خوب تلقی می‌کنند [46]، هنگامی که انتظاراتشان از همسر و رابطه زناشویی و حتی خویشتن، غیرواقعی‌بینانه نیست و متناسب با توان فرد و وضعیت موجود است، از توانایی‌های هوشی و شناختی خوبی در جهت فهمیدن و شناخت حال و هوای شریک خود برخوردار باشند [47] و صرفاً روی برخی از رفتارهای همسر و خصوصاً رفتارهای منفی تمرکز نکنند، رضایت و ثبات رابطه افزایش پیدا می‌کند. در واقع می‌توان گفت که ویژگی‌های شناختی مثبت سهم بسیار بالایی در سلامت رابطه زناشویی دارند.

مذهب از عواملی است که از خلقت بشر همراه وی بوده است و توانسته برای رابطه زناشویی چارچوب و مسیری مشخص کند و زن و مرد را برای حرکت در این مسیر هدایت نماید؛ بدون شک، چنین حالتی در جوامع مذهبی‌تر چون کشور ما شدت بیشتری دارد. معنویت و مذهب هر چند دارای تفاوت‌هایی هستند، اما به‌علت اهداف و مسیر مشترکی که دارند دارای مرزهای بسیار کم‌رنگی هستند. این بعد انسان آنقدر دارای اهمیت است و توانسته تمام ابعاد زندگی انسان را تحت تأثیر قرار دهد که سازمان بهداشت جهانی آن را به‌عنوان یکی از مولفه‌های سلامت برشمرده و در این بین پژوهش‌ها نیز بر نقش آن در سلامت صحه گذاشته‌اند [48]. وجود باورها و اعمال معنوی- مذهبی و شباهت آن بین زن و مرد، نه‌تنها در انتخاب همسر تأثیر دارند، بلکه در مسیر زندگی مشترک می‌توانند موجب غنای رابطه زناشویی شوند [49]. این ویژگی باعث می‌شود که زوج در برابر مشکلات زندگی تسلیم نشوند و رابطه زناشویی خود را از گزند مشکلات و عامل‌های تنش‌زای زندگی حفظ کنند؛ در واقع مذهب نه به‌عنوان یک مشکل، بلکه به‌عنوان یک راه‌حل مطرح می‌شود. وجود چنین باورهایی باعث می‌شود که زوج، زندگی زناشویی را نه صرفاً یک رابطه قراردادی و حقوقی، بلکه به‌عنوان یک امر الهی و مقدس بشمارند و در برابر فروپاشی آن به‌شدت مقابله کنند. به عبارتی حوزه‌ها و ابعاد مرتبط با مذهب (باورهای معنوی- مذهبی، اعمال معنوی- مذهبی، اجتماع یا جامعه دینی) از طریق روش‌هایی چون ترغیب و تشویق‌های روحانیت، خدمات و کمک‌های جامعه دینی، تأثیرات برخاسته از نماز و دعا، حس پیوند و انسجام ناشی از انجام مشترک مناسک و اعمال مذهبی، تقویت حس وفاداری و اعتماد و بخشندگی، مذموم‌دانستن طلاق، رشد و ترویج ارزش‌های اخلاقی و باور به وجود خداوند به‌عنوان منبعی نیرومند در جهت کمک به زندگی زناشویی می‌توانند موجبات ثبات و رضایت زناشویی را تأمین کنند [50].

مطالعه حاضر شامل ویژگی‌های شخصیتی، سلامت جسمی و روانی، ویژگی‌های شناختی مثبت و همچنین ویژگی‌ها و اشتراکات معنوی- مذهبی بود. ازدواج از دو فرد تشکیل شده است که هر کدام برای خود دنیای مستقل و شخصیت جداگانه‌ای دارند. پژوهش‌های انجام شده به‌شدت بر تأثیر ویژگی‌های شخصیتی بر رابطه زناشویی تأکید کرده‌اند [30, 31]. اولین مدل از شخصیت، حدود ۳۳ سال پیش به‌عنوان پنج "عامل بزرگ شخصیتی" متشکل از روان‌رنجوری، برون‌گرایی، تجربه‌پذیری، توافق‌پذیری و وظیفه‌شناسی مطرح شد [32]، اما شخصیت محدود به این چند عامل نیست. انتظار عموم به‌دلیل باور به ضرب‌المثل "کبوتر با کبوتر، باز با باز" بر این است که هر اندازه شباهت زوج در ویژگی‌های شخصیتی بالا باشد ثبات و رضایت از رابطه بیشتر است [33]؛ در مقابل "فرضیه مبتنی بر مکمل‌بودن" با تکیه بر "جذاب‌بودن تفاوت‌ها" بر این باور است که هر اندازه زن و شوهر در ویژگی‌های شخصیتی معینی تفاوت داشته باشند، میزان رضایت و پایداری رابطه بالاتر از حالت قبلی است [34]. پژوهش‌های انجام شده نشان می‌دهد که هر دو فرضیه در تأیید خود از شواهد تجربی مختلفی بهره می‌برند و گاهی در مورد یک ویژگی شخصیتی معین به نتیجه متفاوتی می‌رسند [35, 36]. به هر حال میزانی از شباهت و تفاوت می‌تواند بر رضایت و پایداری رابطه زناشویی اثرگذار باشد که بیشتر از همه به ادراک فرد از ویژگی‌های شخصیتی خویش و همسر و مناسب‌بودن آنها با انگاره‌های خود بستگی دارد [37]. به‌طور کلی، جدا از هر مدل شخصیتی ارایه شده، ویژگی‌های شخصیتی همواره در طول رابطه زناشویی اثر خود را روی رابطه می‌گذارند؛ چرا که هم بر انتظارات فرد از رابطه و هم بر رفتار و انتظارات شریک اثر دارند [38]. البته زندگی زناشویی هم می‌تواند در شخصیت افراد تغییراتی ایجاد کند، اما میزان اثرگذاری آن بسیار پایین است [39].

سلامتی زن و شوهر بخش مهمی از سلامت رابطه زناشویی را تعیین می‌کند؛ چرا که انجام وظایف و تکالیف فردی و زناشویی به‌شدت به این عامل بستگی دارد. پژوهش‌ها نشان داده‌اند که رابطه زناشویی می‌تواند تحت تأثیر وضعیت سلامت یا بیماری جسمی و روانی زوج قرار بگیرد [18, 40]. از طرفی دیگر، رابطه زناشویی و کیفیت آن نیز می‌تواند بر سلامت زوج اثرگذار باشد [41]. وقتی یکی از طرفین به بیماری (مانند ایدز، اختلالات روانی، اعتیاد و سایر بیماری‌های جسمانی و روانی) مبتلا شود، ممکن است رضایت فرد و همچنین رضایت شریک از رابطه زناشویی کاهش پیدا کند [42] که البته هر اندازه شدت بیماری و میزان ناکارآمدی ناشی از آن بالاتر باشد احتمال رضایت و ثبات رابطه به خطر می‌افتد [43]. در ازدواج‌هایی که طول رابطه زناشویی پایین‌تر باشد، بعد از به‌وجود آمدن بیماری یا آسیب، احتمال فروپاشی رابطه بیشتر است. وقتی شریکی بیمار می‌شود، نیاز است تا شریک دیگر از وی مراقبت کند که این حالت می‌تواند منجر به استرس، فشار کاری و حتی رنجش از شریک بیمار شود [44, 45].

آن نقش بسیار برجسته‌ای دارد^[56]. متداول‌ترین مدل از عشق توسط *استرنبرگ* ارائه شده که عشق را متشکل از سه مولفه شور و اشتیاق، صمیمیت و تعهد معرفی می‌کند. این سه مولفه موجود در عشق، ضامن ثبات و همچنین رضایت از رابطه زناشویی است^[57]. افرادی که نسبت به همسر خود عشق دارند از وی بیشتر حمایت می‌کنند، بیشتر سعی می‌کنند زوج خود را خوشحال کنند، کمتر دست به خیانت می‌زنند و حتی زمانی که همسرشان خیانت می‌کند احتمال بیشتری دارد تا وی را ببخشند^[58].

سومین عامل تاثیرگذار بین فردی در میان زوج "رابطه جنسی" یا "عمل جنسی" است که از خلقت بشر و همچنین سایر جانداران همواره ملازم آنها بوده و یکی از زمینه‌های اصلی بقای نسل و مرتب‌ساختن دو جنس با همدیگر بوده است. تقریباً عمده حیوانات برای بقای نسل رابطه جنسی برقرار می‌کنند، اما انسان نه صرفاً برای بقای نسل، بلکه برای کسب لذت و آرامش نیز دست به رابطه جنسی می‌زند. این امر به قدری اهمیت دارد که گاهی در ادبیات، ازدواج به‌مثابه قانونی و مشروع‌ساختن رابطه جنسی شمرده شده است. پژوهش‌ها نشان می‌دهند که کیفیت و چگونگی آن به شدت رضایت و ثبات رابطه زناشویی را تحت تاثیر قرار می‌دهد^[17]؛ در مقابل رابطه زناشویی نیز بر لذت و رضایت جنسی اثر دارد^[59]. در تاثیرگذاری رابطه جنسی بر کیفیت رابطه زناشویی، صرفاً "ذخول جنسی" و آن گاه "لذت جنسی" ناشی از آن به‌خودی‌خود تاثیرگذار نیست، بلکه "ارتباط جنسی" سهم قابل‌ملاحظه‌ای دارد؛ به‌طوری که بیان نیازهای جنسی، ابراز هیجان‌های جنسی، متناسب‌بودن فراوانی آن با وضعیت طرفین، جذاب‌دانستن خود و همسر، رعایت بهداشت جنسی و معاشقه کافی باعث لذت و رضایت جنسی بیشتر می‌شود که این حالت می‌تواند رابطه زناشویی را تقویت کند^[60, 61].

جدا از عوامل درون فردی و بین فردی، نتایج حاصل از مطالعه نشان داد که رابطه زناشویی می‌تواند متاثر از عوامل خارج از فرد و سیستم دونفره آنان باشد. حمایت اجتماعی و همچنین اشتغال و وضعیت اقتصادی مناسب جزء عوامل محیطی هستند که می‌توانند بر سلامت رابطه زناشویی تاثیرگذار باشند. وجود دیگران و در نهایت حمایت صحیح از سوی آنها در بسیاری از شرایط می‌تواند کمک‌کننده باشد. هر چند گاهی اوقات دیگران ممکن است به رابطه زناشویی صدمه بزنند، اما در مجموع حمایت آنان از زوج می‌تواند رابطه آنها را تقویت کند. وقتی زن و شوهر در شرایطی باشند که منابع درونی و زوجی نتوانند جوابگوی آن وضعیت باشد، دیگران به‌عنوان یک منبع درونی می‌توانند زوج را در مقابله با چنین وضعیتی یاری دهند^[62]. بررسی‌ها نشان می‌دهد هنگامی که در رابطه زناشویی تعارض یا تنش به وجود بیاید، دیگران می‌توانند با پادرمیانی، مشورت، به‌وجودآوردن شرایطی مناسب برای گفت‌وگوی زوج با همدیگر و حتی نصیحت، تنش را از رابطه کاسته و باعث ثبات و رضایت بیشتر از رابطه زناشویی شوند^[63]. حتی در مواقعی که زوج در معرض طلاق هستند یا برای آن اقدام کرده‌اند، حمایت صحیح دیگران می‌تواند مانع از انجام آن شود^[64]. حمایت‌ها و

نتایج حاصل از این مطالعه نشان داد که رابطه زناشویی نیز متاثر از عوامل بین فردی ناشی از تعاملات بین زن و شوهر است. نوع ارتباط و کیفیت آن بین زوج، عشق و علاقه و ابراز آن و همچنین رابطه جنسی لذت‌بخش و رضایت‌بخش از عوامل بین فردی هستند که در این مطالعه شناسایی شدند که می‌توانند ثبات و رضایت زناشویی را تحت تاثیر قرار دهند. "رابطه" به تعامل و به پیوند افراد با هم اشاره دارد، در حالی که "ارتباط" به انتقال اطلاعات اشاره می‌کند؛ به عبارتی ارتباط بخشی از رابطه محسوب می‌شود که می‌تواند کلامی یا غیرکلامی یا ترکیبی از هر دو باشد. پژوهش‌ها نشان می‌دهد که کیفیت و چگونگی ارتباط از عواملی است که می‌تواند رابطه زناشویی را به شدت تحت تاثیر قرار دهد و در مقابل از آن تاثیر بپذیرد^[51]. رابطه وقتی سازنده باشد انتظار می‌رود که ثبات و رضایت زناشویی نیز بالاتر برود. زوج‌ها وقتی با همدیگر تشکیل رابطه می‌دهند به‌مرور الگوهای ارتباطی را در ابتدای ازدواج تشکیل می‌دهند که قالب ارتباط آنها را در مراحل بعدی شکل می‌دهد. هر اندازه چنین الگوهایی که در ابتدا ایجاد می‌شوند سازنده و کارآمد باشند، می‌توان انتظار داشت که رابطه زناشویی، سلامت خود را در طول زندگی مشترک حفظ کند. بررسی‌ها نشان می‌دهد که از ویژگی‌های زوج‌های موفق این است که عمدتاً و هر روز با همدیگر ارتباط دارند که این ارتباط کیفیت خوب و مثبتی دارد^[52]. زوج‌های موفق از نظر ارتباطی با همدیگر صحبت می‌کنند و به همدیگر گوش می‌دهند و سعی می‌کنند که ارایه و دریافت اطلاعات تقریباً روشن و کمتر سوگیرانه باشد. ارتباط همراه با خنده‌ها و شوخی‌های به‌موقع و غیرتوهین‌آمیز است و علاوه بر این که سعی دارند احساسات و هیجانات خود را ابراز کنند، سعی می‌کنند احساسات و هیجانات همسر خود را درک کنند و نیز همسر خود را تشویق می‌کنند تا او نیز احساسات و هیجانات خود را ابراز کند^[53]. چنین زوج‌هایی در رابطه خود از پرخاشگری و خشونت استفاده نمی‌کنند، در آن سرزنش، تحقیر، طرد و دست‌ور دادن و امر و نهی کردن نیست یا در سطح بسیار پایینی قرار دارد و اگر این حالت‌ها در رابطه رخ داد سعی می‌کنند عذرخواهی یا دلجویی کنند و همدیگر را ببخشند. زوج‌های موفق در رابطه خود همدیگر را حمایت می‌کنند^[54]، آنان دارای مهارت‌های ارتباطی بالاتری هستند، به‌طوری که در هنگام مشکلات سعی می‌کنند به دور از درگیری، با همدیگر تصمیم‌گیری کنند، از راهبردهای حل تعارض کارآمدتری بهره بگیرند و نیز دوتایی و با هم به حل مساله و مقابله با مشکل بپردازند که این شرایط منجر به تقویت ثبات و رضایت از رابطه می‌شود^[55].

عشق و عاطفه از ویژگی‌هایی است که وقتی بین زن و شوهر در جریان باشد، می‌توان با قدرت سلامت رابطه را از نظر ثبات و رضایت برآورد کرد. عشق پدیده‌ای است که هنوز تعریف جامع و کاملی از آن صورت نگرفته است و با این حال امری بسیار مهم و ارزشمند در تمامی روابط انسانی و به‌خصوص روابط زناشویی است که نوع بیان آن بین زن و مرد کمی متفاوت است. بررسی‌ها نشان می‌دهد که وجود عشق در تشکیل زندگی زناشویی، حفظ و همچنین غنابخشی

یا منفی به‌همراه داشته باشند. همچنین برخی از این عوامل نیز می‌توانند متاثر از کیفیت و پایداری رابطه باشند.

ذکر این نکته ضروری است که در این مطالعه به دلیل محدودیت‌های زبانی، تنها از مقالات خارجی انگلیسی‌زبان استفاده شده است که این می‌تواند از محدودیت‌های مطالعه حاضر باشد. همچنین پژوهش‌های زیادی مورد مطالعه قرار گرفته است که به علت محدودیت، ذکر همگی آنها امکان‌پذیر نبود. بنابراین توصیه می‌شود در مطالعات مروری جداگانه‌ای هر کدام از این عوامل از منظرهای مختلفی مورد بحث و بررسی قرار گیرد. امید است که این پژوهش بتواند روشنگر پژوهشگرانی باشد تا به‌طور تخصصی‌تر به سازوکار این عوامل بپردازند و مشاوران جوان را در حوزه زناشویی و خانواده یاری بخشند.

نتیجه‌گیری

مجموعه‌ای از عوامل درون‌فردی (ویژگی‌های شخصیتی، سلامت جسمی و روانی، ویژگی‌های شناختی مثبت و ویژگی‌ها و اشتراکات معنوی- مذهبی)، بین‌فردی (مهارت‌های ارتباطی و رابطه سازنده، عشق و عاطفه و همچنین ارتباط و رابطه جنسی) و محیطی (حمایت اجتماعی، اشتغال و وضعیت اقتصادی مناسب) می‌توانند سلامت رابطه زناشویی را تحت تاثیر قرار دهند.

تشکر و قدردانی: در انتها نویسندگان بر خود لازم می‌دانند که از تمامی پژوهشگرانی که دستاوردهای آنها در روشنگری نویسندگان و تحریر این مقاله مورد استفاده قرار گرفته، تقدیر و تشکر نمایند.

تاییدیه اخلاقی: انجام این پژوهش از طرف شورای پژوهش دانشگاه هرمزگان با کد ۱۴۲۵۰۳۶ مورد تایید قرار گرفته است.

تعارض منافع: هیچ گونه تعارض منافی بین نویسندگان وجود ندارد.

سهم نویسندگان: هادی سلیمی (نویسنده اول)، نگارنده مقدمه/پژوهشگر اصلی/نگارنده بحث (۴۵٪)؛ موسی جاودان (نویسنده دوم)، روش‌شناس/پژوهشگر کمکی (۳۰٪)؛ اقبال زارعی (نویسنده سوم)، روش‌شناس/تحلیلگر آماری (۱۵٪)؛ سمانه نجاریوریان (نویسنده چهارم)، روش‌شناس (۱۰٪)

منابع مالی: این مقاله بخشی از رساله دکتری رشته مشاوره دانشکده علوم انسانی دانشگاه هرمزگان است و با منابع مالی خود پژوهشگران انجام شده است.

منابع

- 1- Dixon D. Christian spirituality and marital health: a phenomenological study of long-term marriages [Dissertation]. Lynchburg, Virginia: Liberty University; 2013.
- 2- Dung Le TM. Vietnamese couples' perceptions of the factors that contribute to satisfaction in long-term marriages [Dissertation]. Winnipeg, Canada: University of Manitoba; 2008.

توصیه‌های روان‌شناسان و مشاوران خانواده، روحانیون، پزشکان و سایر متخصصان حوزه سلامت ازدواج و خانواده که به‌عنوان بخشی از شبکه اجتماعی محسوب می‌شوند می‌توانند رابطه زوج‌ها را تحت تاثیر قرار دهند.

منابع مالی و اقتصادی مناسب از عوامل محیطی هستند که از نظر بسیاری از دانشمندان، بر تمامی جوانب زندگی انسان سیطره دارند. می‌توان گفت در تمامی دوره‌ها، وضعیت اقتصادی یا مالی مناسب از عوامل بسیار موثر در سلامت انسان و خانواده محسوب شده است. اقتصاد نه‌تنها در همسرگزینی، بلکه می‌تواند در حفظ و بقای رابطه زناشویی و افزایش کیفیت آن موثر باشد^[65]. شاید از اولین مسائلی که در آشنایی دختر و پسر و جلسات خواستگاری مطرح می‌شود، مباحث اشتغال و منابع مالی باشد که نشان از اهمیت بی‌چون‌وچرای آن دارد که هر چند ابتدا بیشتر برای پسران مطرح بود، اما امروزه اشتغال و وضع مالی زنان نیز اهمیت بسیار بالایی پیدا کرده است. باور عموم بر این است که اشتغال زن تاثیر بدی بر رابطه زناشویی می‌گذارد، اما باید گفت که اشتغال زن می‌تواند از بسیاری از آسیب‌ها و رفتارهای مخرب درون روابط جلوگیری کند و چه‌بسا در روابط زناشویی خوب می‌تواند موجب ثبات و افزایش رضایت شود و تنها در روابط بد است که می‌تواند ثبات رابطه را تهدید کند^[66]. با این حال، بررسی‌ها نشان می‌دهد که وجود وضعیت مالی نامناسب تاثیر مخربی بر رابطه زناشویی دارد، تا آنجایی که پایین‌بودن وضعیت مالی در مقایسه با اقوام و همسایگان می‌تواند رابطه را تحت تاثیر قرار دهد^[67]. به یک کلام می‌توان گفت که وضعیت مالی و اقتصادی مناسب (نه صرفاً خیلی بالا یا پایین)، شغل مناسب و کمتر تنش‌زا و مدیریت مالی مناسب زوج می‌تواند نقش برجسته‌ای در ثبات و رضایت زناشویی داشته باشد.

عوامل ذکرشده تقریباً جزء عواملی هستند که در اکثر بافت‌ها می‌توانند ثبات و رضایت رابطه زناشویی را تحت تاثیر قرار دهند. در واقع، سلامت رابطه زناشویی صرفاً متاثر از یک عامل تنها نیست، بلکه ترکیبی از چنین عواملی می‌تواند ثبات و رضایت از آن را افزایش یا کاهش دهد^[25, 28]. در میان عوامل ذکرشده، عواملی هستند که می‌توانند سلامت رابطه زناشویی را تحت تاثیر قرار دهند، اما در برخی از پژوهش‌ها و در یک بافت چنین عواملی نقش مثبت، در جایی نقش منفی و در جایی دیگر بدون اثر هستند. همچنین ممکن است بیشتر تنها بر یک بعد تاثیر داشته باشند و بر بعد دیگر تاثیر منفی داشته باشند. برای مثال در پژوهش‌هایی وجود و همچنین تعداد فرزندان به‌عنوان عوامل تاثیرگذار بر رضایت زناشویی شناخته شده، اما در پژوهش‌های دیگر عکس این قضیه تایید شده است و عنوان شده که با تولد فرزند میزان نارضایتی و تعارضات زناشویی شدت می‌گیرد^[68-71].

می‌توان گفت که در میان عوامل اثرگذار بر سلامت سیستم زناشویی، برخی عوامل قدرت بیشتر در تقویت ثبات و رضایت رابطه در شرایط مختلف دارند، اما برخی می‌توانند در بافت‌های مختلف اثرات مثبت

- 25- Hatami Varzaneh A, Esmaeili M, Farahbakhsh K, Borjali A. Long term satisfied marriage model: a grounded theory study. *J Fam Couns Psychother*. 2016;6(1):120-49. [Persian]
- 26- Koraei A, Khojastehmehr R, Sodani M, Aslani Kh. Identification of the factors contributing to satisfying stable marriages in women. *J Fam Couns Psychother*. 2017;6(2):129-64. [Persian]
- 27- Khojastehmehr R, Mohammadi R. The experience of happiness in enduring marriages: a qualitative study. *Family Psychology*. 2017;3(2):59-70. [Persian]
- 28- Khodadadi Sangdeh J, Nazari AM, Ahmadi K, Hasani J. Identifying indices of successful marriage: a discovering and qualitative research. *J Strateg Stud Sports Youth*. 2014;13(25):9-24. [Persian]
- 29- Gnilka AS. A study of the development of long-term marriages lasting 25 years or more [Dissertation]. Knoxville: University of Tennessee; 2007.
- 30- Decuyper M, Gistelinck F, Vergauwe J, Pancorbo G, De Fruyt F. Personality pathology and relationship satisfaction in dating and married couples. *Personal Disord*. 2018;9(1):81-92.
- 31- Gohari S., Zahrakar K, Nazari AM, Salimi H. Prediction of marital burnout based on personality traits and sexual intimacy in married woman nurses in selected private hospitals in Tehran. *Prev Care Nurs Midwifery J*. 2016;6(3):59-70. [Persian]
- 32- Costa PT, McCrae RR. The revised NEO personality inventory (NEO-PI-R). In: Boyle GJ, Matthews G, SaklofskeDH, editors. *The SAGE handbook of personality theory and assessment*. Volume 2. 1st Edition. London: SAGE Publication; 2008. p.179-98.
- 33- George D, Luo S, Webb J, Pugh J, Martinez A, Foulston J. Couple similarity on stimulus characteristics and marital satisfaction. *Pers Individ Differ*. 2015;86:126-131.
- 34- Shiota MN, Levenson RW. Birds of a feather don't always fly farthest: Similarity in Big Five personality predicts more negative marital satisfaction trajectories in long-term marriages. *Psychol Aging*. 2007;22(4):666-75.
- 35- Capitanio JP, Blozis SA, Snarr J, Steward A, McCowan BJ. Do "birds of a feather flock together" or do "opposites attract"? Behavioral responses and temperament predict success in pairings of rhesus monkeys in a laboratory setting. *Am J Primatol*. 2017;79(1):1-11.
- 36- Weidmann R, Ledermann T, Grob A. The interdependence of personality and satisfaction in couples. *Eur Psychol*. 2016;21(4):284-95.
- 37- Furler K, Gomez V, Grob A. Personality perceptions and relationship satisfaction in couples. *J Res Pers*. 2014;50:33-41.
- 38- Spotts EL, Lichtenstein P, Pedersen N, Neiderhiser JM, Hansson K, Cederblad M, Reiss D. Personality and marital satisfaction: a behavioural genetic analysis. *Eur J Pers*. 2005;19(3):205-27.
- 39- Bleidorn W, Hopwood CJ, Lucas RE. Life events and personality trait change. *J Pers*. 2018;86(1):83-96.
- 40- Mojtabai R, Stuart EA, Hwang I, Eaton WW, Sampson N, Kessler RC. Long-term effects of mental disorders on marital outcomes in the National Comorbidity Survey ten-year follow-up. *Soc Psychiatry Psychiatr Epidemiol*. 2017;52(10):1217-26.
- 41- Salimi H, Mohsenzadeh F, Nazari AM. Prediction of marital satisfaction based on factors of family process and content among primary school teachers in the city of Karaj. *Knowledge Res Appl Psychol*. 2015;16(2):84-92. [Persian]
- 42- Salimi H, Haji Alizadeh K, Sedaghat Ghotbabadi S, Nimtz MA. Satisfaction and contributing factors in satisfying long-term marriage: a phenomenological study [Dissertation]. Lynchburg, Virginia: Liberty University; 2011.
- 4- Parker R. Why marriages last: a discussion of the literature. Research Paper No. 28. Melbourne: Australian Institute of Family Studies; 2002.
- 5- Orathinkal J, Vansteenwegen A. The effect of forgiveness on marital satisfaction in relation to marital stability. *Contemp Fam Ther*. 2006;28(2):251-60.
- 6- Lenthall G. Marital satisfaction and marital stability. *J Marital Fam Ther*. 1977;3(4):25-32.
- 7- Salimi H, Mohsenzadeh F, Nazari AM. Prediction of marital adjustment based on family solidarity, time for togetherness and financial sources in female teachers. *J Women Soc*. 2016;7(27):175-92. [Persian]
- 8- The Civil Registration. Marriage and divorce statistics [Internet]. Tehran: Civil registration website; 2019 [cited 2019 May 22]. Available from: <https://www.sabteahval.ir/> [Persian]
- 9- Slatcher RB, Schoebi D. Protective processes underlying the s between marital quality and physical health. *Curr Opin Psychol*. 2017;13:148-52.
- 10- Moher D, Liberati A, Tetzlaff J, Altman DG, Prisma Group. Preferred reporting items for systematic reviews and meta-analyses: the PRISMA statement. *PLoS Med*. 2009;6(7):e1000097.
- 11- Kulu H. Marriage duration and divorce: the seven-year itch or a lifelong itch? *Demography*. 2014;51(3):881-93.
- 12- Fine MA, Harvey JH, editors. *Handbook of divorce and relationship dissolution*. New York: Routledge; 2013 Dec 19.
- 13- O'Brien BC, Harris IB, Beckman TJ, Reed DA, Cook DA. Standards for reporting qualitative research: a synthesis of recommendations. *Acad Med*. 2014;89(9):1245-51.
- 14- Bachand LL, Caron SL. Ties that bind: a qualitative study of happy long-term marriages. *Contempo Fam Ther*. 2001;23(1):105-21.
- 15- Kaslow F, Robison JA. Long-term satisfying marriages: Perceptions of contributing factors. *Am J Fam Ther*. 1996;24(2):153-70.
- 16- Kaslow FW, Hammerschmidt H. Long term "good" marriages: The seemingly essential ingredients. *J Couples Ther*. 1993;3(2-3):15-38.
- 17- Hinchliff S, Gott M. Intimacy, commitment, and adaptation: Sexual relationships within long-term marriages. *J Soc Pers Relat*. 2004;21(5):595-609.
- 18- Lauer RH, Lauer JC, Kerr ST. The long-term marriage: Perceptions of stability and satisfaction. *Int J Aging Hum Dev*. 1990;31(3):189-95.
- 19- Fenell DL. Characteristics of long-term first marriages. *J Ment Health Couns*. 1993;15(4):446-60.
- 20- Cohen O, Geron Y, Farchi A. A typology of marital quality of enduring marriages in Israel. *J Fam Issues*. 2010;31(6):727-47.
- 21- Mullins D. The effects of religion on enduring marriages. *Soc Sci*. 2016;5(2):1-14.
- 22- Phillips TM, Wilmoth JD, Marks LD. Challenges and conflicts... strengths and supports: a study of enduring African American marriages. *J Black Stud*. 2012;43(8):936-52.
- 23- Robinson LC, Blanton PW. Marital strengths in enduring marriages. *Fam Relat*. 1993;42(1):38-45.
- 24- Asoodeh MH, Daneshpour M, Khalili S, Lavasani MG, Shabani MA, Dadras I. Iranian successful family functioning: Communication. *Procedia Soc Behav Sci*. 2011;30:367-71.

- 56- Rebello K, Junior MDS, Brito RCS. Fundamental factors in marital satisfaction: an assessment of Brazilian couples. *Psychology*. 2014;5(7):777-84.
- 57- Sternberg RJ. The scientific work we love: a duplex theory of scientific impact and its application to the top-cited articles in the first 30 years of APS journals. *Perspect Psychol Sci*. 2018;13(2):260-7.
- 58- Crabtree SA, Harris SM, Bell NK, Allen S, Roberts KM. The roles of love and happiness in divorce decision making. *J Divorce Remarriage*. 2018;59(8):601-15.
- 59- Fallis EE, Rehman US, Woody EZ, Purdon C. The longitudinal association of relationship satisfaction and sexual satisfaction in long-term relationships. *J Fam Psychol*. 2016;30(7):822-31.
- 60- McNulty JK, Wenner CA, Fisher TD. Longitudinal associations among relationship satisfaction, sexual satisfaction, and frequency of sex in early marriage. *Arch Sex Behav*. 2016;45(1):85-97.
- 61- Mark KP, Herbenick D. The influence of attraction to partner on heterosexual women's sexual and relationship satisfaction in long-term relationships. *Arch Sex Behav*. 2014;43(3):563-570.
- 62- Wang YH, Haslam M, Yu M, Ding J, Lu Q, Pan F. Family functioning, marital quality and social support in Chinese patients with epilepsy. *Health Qual Life Outcomes*. 2015;13(1):10.
- 63- Kearns JN, Leonard KE. Social networks, structural interdependence, and marital quality over the transition to marriage: a prospective analysis. *J Fam Psychol*. 2004;18(2):383-95.
- 64- Sullivan KT, Pasch LA, Lawrence E, Bradbury TN. Physical aggression, compromised social support, and 10-year marital outcomes: Testing a relational spillover model. *J Fam Psychol*. 2015;29(6):931-7.
- 65- Kinnunen U, Feldt T. Economic stress and marital adjustment among couples: analyses at the dyadic level. *Eur J Soc Psychol*. 2004;34(5):519-32.
- 66- Schoen R, Astone NM, Kim YJ, Rothert K, Standish NJ. Women's employment, marital happiness, and divorce. *Soc Forces*. 2002;81(2):643-62.
- 67- Cutrona CE, Russell DW, Abraham WT, Gardner KA, Melby JN, Bryant C, Conger RD. Neighborhood context and financial strain as predictors of marital interaction and marital quality in African American couples. *Pers Relatsh*. 2003;10(3):389-409.
- 68- Volling BL, Oh W, Gonzalez R, Kuo PX, Yu T. Patterns of marital relationship change across the transition from one child to two. *Couple Family Psychol*. 2015;4(3):177-97.
- 69- Jose O, Alfons V. Do demographics affect marital satisfaction? *J Sex Marital Ther*. 2007;33(1):73-85.
- 70- Schermerhorn AC, Cummings EM, DeCarlo CA, Davies PT. Children's influence in the marital relationship. *J Fam Psychol*. 2007;21(2):259-69.
- 71- Twenge JM, Campbell WK, Foster CA. Parenthood and marital satisfaction: a meta-analytic review. *J Marriage Fam*. 2003;65(3):574-83.
- Nikrouy F. Evaluating the mediator role of marital adjustment in relation to prediction of physical and mental health among primary school married teachers. *Iran J Health Educ Health Promot*. 2017;4(4):289-99. [Persian]
- 43- Whisman MA, Uebelacker LA, Weinstock LM. Psychopathology and marital satisfaction: The importance of evaluating both partners. *J Consult Clin Psychol*. 2004;72(5):830-8.
- 44- Iveniuk J, Waite LJ, Laumann E, McClintock MK, Tiedt AD. Marital conflict in older couples: Positivity, personality, and health. *J Marriage Fam*. 2014;76(1):130-44.
- 45- Pinquart M, Sörensen S. Spouses, adult children, and children-in-law as caregivers of older adults: a meta-analytic comparison. *Psychol Aging*. 2011;26(1):1-14.
- 46- Kimmes JG, Durtschi JA, Clifford CE, Knapp DJ, Fincham FD. The role of pessimistic attributions in the association between anxious attachment and relationship satisfaction. *Fam Relat*. 2015;64(4):547-62.
- 47- Verma AS. Emotional intelligence and marital status: a study on IT professionals in India. *ASBM J Manag*. 2015;8(1):33-42.
- 48- Salimi H, Yazdanpanah F, Ahmadi M, Zarei E, Hoseinzadeh P. Secularism and spirituality constructs in explanation of public health in nursing and midwifery students. *Iran J Psychiatr Nurs*. 2017;4(4):58-65. [Persian]
- 49- Khurana K, Joshi A. Marital satisfaction and spiritual personality: a relational overview. *Global J Enterp Inform Syst*. 2017;9(1):29-35.
- 50- David P, Stafford L. A relational approach to religion and spirituality in marriage: The role of couples' religious communication in marital satisfaction. *J Fam Issues*. 2015;36(2):232-49.
- 51- Lavner JA, Karney BR, Bradbury TN. Does couples' communication predict marital satisfaction, or does marital satisfaction predict communication? *J Marriage Fam*. 2016;78(3):680-94.
- 52- Li X, Cao H, Zhou N, Ju X, Lan J, Zhu Q, Fang X. Daily communication, conflict resolution, and marital quality in Chinese marriage: A three-wave, cross-lagged analysis. *J Fam Psychol*. 2018;32(6):733-42.
- 53- Fivecoat HC, Tomlinson JM, Aron A, Caprariello PA. Partner support for individual self-expansion opportunities: Effects on relationship satisfaction in long-term couples. *J Soc Pers Relat*. 2015;32(3):368-85.
- 54- Yedirir S, Hamarta E. Emotional expression and spousal support as predictors of marital satisfaction: the case of Turkey. *Educ Sci Theory Pract*. 2015;15(6):1549-58.
- 55- Salimi H, Najarpourian S, Mohammadi K, Mehralitabr Firoozjani A. Prediction of marital adjustment based on decision making and problem solving, family solidarity, coping strategies, communication skills, and religious beliefs (factors family process). *Rooyesh Psychol*. 2016;5(14):93-110. [Persian]